

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

Uluslararası Hizmet Ticareti Genel Müdürlüğü

YURTDIŞI YATIRIM RAPORU - 2024

Haziran 2024

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	2
Tablo ve Grafikler	3
Giriş.....	4
1. YURTDIŞI DOĞRUDAN YATIRIMLAR	5
Tanım	5
Akım ve Stok Verileri	5
Özel Amaçlı İşletmeler (SPE)	6
İlk Yatırım Ülkesi / Nihai Yatırım Ülkesi	7
Doğrudan Sermaye Yatırımları Biçimleri	7
Doğrudan Sermaye Yatırımlarını Etkileyen Faktörler	10
Doğrudan Sermaye Yatırımlarının Kaynak Ülke Ekonomisi Üzerindeki Etkileri	12
2. TÜRKİYE'NİN YURTDIŞI YATIRIMLARININ TESPİTİ	15
Ticaret Bakanlığı Anketleri	15
Anket Metodolojisi	15
Yurtdışı Yatırım Anketi - 2024	16
Yurtdışı Yatırımların Değerleme Yöntemi.....	17
3. 2023 YILI SONU İTİBARIYLA TÜRKİYE'NİN YURTDIŞI YATIRIMLARI.....	18
I. Genel	18
II. Sermaye Pozisyonuna göre Yurtdışı Yatırımlar	18
A) Yurtdışı Yatırımların Bölgelere göre Değerlendirilmesi.....	18
1- Yurtdışı Yatırımların Bölgelere göre Sayısal Dağılımı.....	19
2- Yurtdışı Yatırımların Bölgelere göre Sermaye Pozisyonu	20
3- Yurtdışı Yatırımların Bölgelere göre Sektörel Dağılımı	21
4- Yurtdışı Yatırımların Bölgelere göre Ekonomik Faaliyetleri	23
5- Yurtdışı Yatırımlarda Bölgelere göre İstihdam	24
B) Yurtdışı Yatırımların Ükelere göre Değerlendirilmesi.....	25
1- Yurtdışı Yatırımlarda İlk 30 Ülke	25
2- Ükelere göre Ön Plana Çıkan Sektörler	26
C) Yurtdışı Yatırımların Sektörlere göre Değerlendirilmesi	28
1- Yurtdışı Yatırımların Sektörel Dağılımı	28
2- Başlıca Yatırım Sektörlerinin Bölgelere göre Dağılımı	29

TABLO VE GRAFİKLER

Tablo 1. Yurtdışındaki Türk Yatırımları	18
Tablo 2. Ülke Grupları	18
Tablo 3. Bölgelere göre Sayısal Dağılım	19
Grafik 1. Bölgelere göre Sayısal Dağılım	19
Tablo 4. Bölgelere göre Sermaye Pozisyonu	20
Grafik 2. Bölgelere göre Sermaye Pozisyonu	20
Tablo 5. Bölgelere göre Sektörel Dağılım	21
Tablo 6. Bölgelere göre Ekonomik Faaliyetler	24
Grafik 3. Bölgelere göre Ekonomik Faaliyetler	24
Tablo 7. Bölgelere göre İstihdam	25
Tablo 8. Türk Yatırımlarının Bulunduğu İlk 30 Ülke	25
Tablo 9. İlk 10 Ülkede Başlıca Sektörler	26
Tablo 10. Yurtdışı Yatırımların Sektörel Dağılımı	28
Tablo 11. İlk 10 Sektörde Başlıca Bölgeler	29

GİRİŞ

Türkiye'ye giriş yapan yabancı sermaye ve etkileri yıllarca birçok çalışmada ele alınan ve devamlı göz önünde olan bir konu olsa da, Türkiye'den yurtdışına yönelik gerçekleştirilen yatırımlar da ihmal edilemeyecek bir boyuta ulaşmış ve analiz edilmesi gereken bir konu haline gelmiştir.

Bu kapsamda, daha önce T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından gerçekleştirilen Türkiye'de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin yurtdışında yaptıkları doğrudan sermaye yatırımlarına ilişkin verilerin derlenmesi görevi 11/06/2015 tarihli ve 29383 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 2015/7603 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında, T.C. Ticaret Bakanlığı'na verilmiştir.

T.C. Ticaret Bakanlığı, Türkiye'de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin yurtdışındaki sermaye yatırımlarına ilişkin verileri Bakanlık tarafından geliştirilen çevrimiçi (online) bir sistem üzerinden, 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ve ilgili mevzuat kapsamında dünyadaki diğer örnekleri gibi "katılımı zorunlu" olan anketler yoluyla tespit etmektedir.

2016 yılından bu yana yapılan çalışmalar sonucunda; yurtdışı yatırımların yerleri, gerçekleştirildikleri sektörler, ortaklık yapıları ve sermaye bilgileri, istihdam verileri, ciroları gibi ayrıntılı bilgileri içeren kapsamlı bir veri tabanı oluşmuş bulunmaktadır. Söz konusu veri tabanı Bakanlık tarafından yatırımcılarımızın çıkarlarının korunmasına yönelik "ticaret diplomasisi" çalışmalarında kullanılmakta; ikili ve uluslararası anlaşmaların müzakerelerinde dikkate alınmakta ve yatırımcılarımızın karşılaştıkları sıkıntıların aşılmasına yönelik girişimlerde fayda sağlamaktadır.

Diğer taraftan, elde edilen veriler toplulaştırılarak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından Uluslararası Yatırım Pozisyonu istatistikleri olarak yayımlanmakta ve uluslararası kuruluşlara raporlanmaktadır.

Bu yayında yer alan bilgiler, Türkiye'de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin yurtdışı sermaye yatırımlarının 2023 yılı sonu itibarıyla stok değerlerini tespit etmek amacıyla 16 Nisan - 17 Mayıs 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilen Yurtdışı Yatırım Anketi - 2024 kapsamında derlenmiş olup aksi belirtilmediği sürece, "OECD Doğrudan Yabancı Yatırımların İstatistiki Sınıflandırması (Versiyon 4)" çerçevesinde, yatırımcının en az %10 pay sahipliği ve ilk yatırım ülkesi kriterlerine göre sunulmuştur.

1. YURTDIŞI DOĞRUDAN YATIRIMLAR

TANIM

Doğrudan sermaye yatırımlarının tanımına, verilerin toplanmasına ve istatistiki olarak standart şekilde yayımlanmasına yönelik olarak, başta İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ve Uluslararası Para Fonu (IMF) olmak üzere, uluslararası kuruluşlar tarafından yoğun çaba harcanmaktadır.

Literatürde doğrudan sermaye yatırımlarının tanımı "OECD Doğrudan Yabancı Yatırımların İstatistiki Sınıflandırması (Versiyon 4)" çerçevesinde belirlenmekte; verilerin ödemeler dengesi istatistikleri ve uluslararası yatırım pozisyonu verileri çerçevesinde yayımlanmasına ilişkin prosedür ve kurallar ise "IMF Ödemeler Dengesi ve Uluslararası Yatırım Pozisyonu Kılavuzu (Versiyon 6)" çerçevesinde şekillenmektedir.

Doğrudan sermaye yatırımları, "OECD Doğrudan Yabancı Yatırımların İstatistiki Sınıflandırması (Versiyon 4)"nda en genel haliyle "*bir ekonomide yerleşik yatırımcının diğer bir ekonominin yerleştiği olan bir işletmeye kalıcı ilişki kurmak amacıyla yaptığı sınır ötesi yatırımdır (OECD, 2008, s.17).*" şeklinde tanımlanmaktadır.

Kalıcı ilişki, doğrudan yatırımcı ile doğrudan yatırım işletmesi arasındaki uzun dönemli ilişkinin varlığını ve doğrudan yatırımcının yatırım işletmesi yönetiminde önemli ölçüde bir etkisinin olduğunu ifade eder. Anılan kaynakta doğrudan yatırım işletmesinin yönetiminde önemli ölçüde bir etki, sözkonusu işletmede doğrudan ya da dolaylı yoldan "*en az yüzde 10 oranında oy hakkına sahip olma*" olarak tanımlanmaktadır (OECD, 2008, s.17).

Tanımda yer alan "*yerleşiklik*" kavramı vatandaşlık kavramından farklıdır. Gerçek kişilerin yurtdışı yatırımlarının istatistiki olarak derlenmesinde, kişinin vatandaşı olduğu ülke değil, yerleşik olduğu ekonomi esas alınmaktadır. Örneğin, Almanya'da 12 aydan beri oturmakta olan ve bu ekonomide uzun süre kalıcı olma niyeti bulunan Türk vatandaşının Almanya'da yaptığı yatırım, Türkiye'nin yurtdışı yatırımı sayılmamaktadır.

Tüzel kişi yatırımcılar için ise yatırımcı şirketlerin yerleşik olduğu ekonomi, şirketin hukuken tescil edildiği ülke olup, bu yatırımcıların gerçekleştirdiği yurtdışı yatırımların istatistiki olarak derlenmesinde yatırımcıların tescil olduğu ekonomi esas alınmaktadır. Birden çok merkezde tescil durumunda, yatırımcının ekonomik çıkar merkezi olan ülke "*asil merkez*" kabul edilmektedir.

AKIM VE STOK VERİLERİ

Doğrudan sermaye yatırımlarına ilişkin veriler, "*akım*" ve "*stok*" olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Akım verileri; sermaye yatırımında bulunmak amacıyla yurtdışına / yurtiçine belirli bir dönemde çıkan / giren nakdi ya da aynı sermaye tutarını ifade ederken, stok verileri ise, gerçekleşmiş yatırımların belirli bir an itibarıyla değerini ifade etmektedir.

Doğrudan sermaye yatırımı akım verileri; bir ekonomide yerleşik kişilerin, başka ekonomiler ile belirli bir dönem içinde gerçekleştirdiği sermaye giriş ve çıkışları ilişkisini yansıtmaktadır. Bu sebeple, akım verileri ödemeler dengesi istatistikleri altında derlenmektedir.

Doğrudan sermaye yatırımı stok verileri bir ekonomideki yerleşik kişilerin başka ekonomilerde gerçekleştirdiği yatırımların belirli bir tarihteki değerini yansıtmaktadır. Bir ekonomide yerleşik kişilerin yurtdışında yerleşik kişilerden olan finansal alacakları ile yurtdışında yerleşik kişilere olan finansal yükümlülüklerinin belirli bir tarihteki stok değeri Uluslararası Yatırım Pozisyonu altında derlenmektedir.

Uluslararası Yatırım Pozisyonu'nda toplam finansal varlıklar ile toplam finansal yükümlülüklerin farkı ise "*net uluslararası yatırım pozisyonu*" olarak adlandırılmaktadır. Diğer bir ifadeyle, net uluslararası yatırım pozisyonu, belirli bir tarih itibarıyla bir ekonominin yurtdışından alacaklarıyla, yurtdışına olan borçlarının net değerini göstermektedir.

Türkiye'ye yapılan (yurtiçine yönelik) doğrudan yatırım stok verileri ve Türkiye'den yurtdışına yapılan doğrudan sermaye yatırımlarının akım istatistikleri TCMB tarafından derlenerek sırasıyla "*uluslararası yatırım pozisyonu istatistikleri*" ve "*ödemeler dengesi istatistikleri*" adları altında yayımlanmakta ve belirli dönemler itibarıyla uluslararası kuruluşlara rapor edilmektedir.

ÖZEL AMAÇLI İŞLETMELER (SPE)

"*Özel Amaçlı İşletmeler*" (*Special Purpose Vehicle/Entity - SPV/SPE*) şirket, vakıf, adi ortaklık veya tüzel kişiliği olmayan bir işletme gibi pek çok hukuki form alabilen, dar kapsamlı ve tam olarak belirlenmiş bir amacı yerine getirmek için kurulan yapılandırılmış işletmelerdir.

1970'li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve gelişmiş diğer ülkelerde kullanılmaya başlanan özel amaçlı işletmeler, sponsorların (kurucuların veya bu işletmelerin adına kuruldukları işletmelerin; proje sahiplerinin) çoğunlukla özel amaçlı işletmeye transfer ettikleri varlıkları veya bizzatı finans edilecek projeden elde edilecek gelirleri teminat gösterdikleri, finansörlerin ise sözkonusu teminatlar çerçevesinde ve sponsorların diğer faaliyetlerinin risklerinden ayrı olarak yalnızca projenin riskleri ile sınırlı bir biçimde finansman sağladıkları, finansmanına imkân sağladıkları proje dışında herhangi bir varlığı, borcu ve daha genel bir ifade ile faaliyeti bulunmayan yapılardır.

Risk yönetimi açısından yatırımcılara cazip bir finansman kaynağı seçeneği sunan özel amaçlı işletmeler, genel uygulamada, Hollanda, Malta, Lüksemburg ve İrlanda gibi çok sayıda ülke ile etkin ikili yatırım anlaşmaları bulunan, finansal işlemlere çeşitli kolaylıklar sağlayan ve vergisel avantajlar sağlayan ülkelerde kurulmakta, proje finansmanının yanı sıra yatırımlara yönelik para transferlerinde de aracı olarak kullanılmaktadır.

İLK YATIRIM ÜLKESİ / NİHAİ YATIRIM ÜLKESİ

Özel amaçlı işletmelerin doğrudan sermaye yatırımlarında yaygın bir biçimde kullanılıyor olması, doğrudan sermaye yatırımlarının coğrafi dağılımına ilişkin veriler yorumlanırken "*ilk yatırım ülkesi (immediate investment country)*" ve "*nihai yatırım ülkesi (ultimate investment country)*" kriterlerinin dikkate alınması gereğini de ortaya çıkarmaktadır.

"*Nihai yatırım ülkesi*", yurtdışında kurulu bulunan bir yatırım üzerinden dolaylı olarak önemli bir etki sahibi olunan yatırımın bulunduğu üçüncü ülke olarak tanımlanabilir.

"OECD Doğrudan Yabancı Yatırımların İstatistiki Sınıflandırması (Versiyon 4)"nda yurtdışındaki ilk basamak yatırımların yanı sıra, bu yatırımlar üzerinden üçüncü ülkelerde pay sahibi olunan diğer yatırımlara ilişkin verilerin de toplanması tavsiye edilmektedir.

DOĞRUDAN SERMAYE YATIRIMLARI BİÇİMLERİ

Doğrudan sermaye yatırımları, literatürde değişik sınıflandırmalara tabi tutulmuş olup genel anlamda yatırımın yönüne göre, şekline göre ve amacına göre sınıflandırılmaktadır.

A) YÖNÜNE GÖRE DOĞRUDAN SERMAYE YATIRIMLARI

Yabancı yatırımcı tarafından yurtiçine yönelik olarak gerçekleştirilen yatırımlar "*içer doğru yatırımlar (Inward FDI)*", yerli yatırımcı tarafından yurtdışına yönelik gerçekleştirilen yatırımlar ise "*dışa doğru yatırımlar (Outward FDI)*" olarak tanımlanmaktadır.

B) YATIRIM ŞEKLİNE GÖRE DOĞRUDAN SERMAYE YATIRIMLARI

Doğrudan sermaye yatırımları, gerçekleştirilme şekillerine göre sıfırdan yatırımlar, birleşme ve satın almalar ve ortak girişimler olmak üzere üç ana başlık altında incelenebilmektedir. Bu sınıflandırmalara, nadiren de olsa yatırımdan sonra gerçekleştirilen tamamlama ve yenileme yatırımları da dâhil edilmektedir.

1- SIFIRDAN YATIRIMLAR (GREENFIELD INVESTMENTS)

Yatırımcı firmanın ev sahibi ülkede tamamen yeni bir tesis veya girişim kurması ile meydana gelen yatırımlar olarak tanımlanabilecek sıfırdan yatırımlar; katma değer, istihdam, teknoloji transferi gibi birçok imkân yaratması açısından ev sahibi ülkelerin en çok istediği yatırım çeşididir. Ayrıca, bu tür yatırımlarda ülkeye yurtdışı sermaye girişi diğer yatırım türlerine nazaran daha fazla olmaktadır.

2- BİRLEŞME VE SATIN ALMALAR (Mergers & Acquisitions)

Sınır ötesi birleşmeler, farklı ülkelerden farklı firmaların varlıklarını ve faaliyetlerini yeni bir yasal oluşum altında bir araya getirmeleri sonucu yapılan yatırımlar olarak tanımlanabilecekken; bir firma tarafından, yerleşik olduğu ülke dışında başka bir ülkedeki varlıkların ve ekonomik faaliyetlerin edinilmesi yoluyla gerçekleştirilen yatırımlar ise sınır ötesi satın almalar olarak bilinmektedir.

Birleşme ve satın alma yöntemi ile gerçekleştirilen yatırımlar, yatırımcı firmaya teknolojiyi içsel olarak geliştirmek yerine daha uygun maliyetlerle mevcut teknolojiye ulaşma imkânı sağlamakta, satın alınan firmanın iç ve dış pazarda sahip olduğu paydan faydalanılmasına imkân tanımaktadır.

Öte yandan, istihdam yaratma imkânının sıfırdan yatırımlar kadar yüksek olmaması, teknoloji transferinin daha sınırlı olması ve ulusal bir şirketin yurtdışı kaynakların kontrolüne geçmesi gibi nedenlerden dolayı ev sahibi ülkeler için yeni yatırımlar birleşme ve satın almalara kıyasla daha cazip görünmekle beraber; yerel firmanın kapanmak üzere olan bir firma olması durumunda üretim ve istihdamı koruyucu etki yaratacağından birleşme ve satın almalar hayat kurtarıcı rol de oynayabilmektedir.

Ayrıca, uzun dönemde yatırımcı şirket tarafından ilave yeni yatırımlar ve de yeni üretim yöntemleri de gerçekleştirileceği göz önüne alındığında, birleşme ve satın almaların ev sahibi ülke ekonomisine ciddi katkılar sağlayabileceği görülmektedir.

3- ORTAK GİRİŞİMLER (JOINT VENTURES)

Ortak girişim, herhangi birçok uluslu şirket ile yerel şirketin amaçlarını gerçekleştirmek üzere kaynaklarını bir araya getirerek oluşturdukları mülkiyeti, faaliyetleri, sorumlulukları, finansal riskleri ana şirketten ayrı olan üçüncü bir şirket olarak tanımlanmaktadır. Ortak girişimlerde, kaynak ülke şirketi ile ev sahibi ülke şirketi bir araya gelerek belirlenen bir yatırım projesi için birlikte hareket etmek için bir ortak işletme veya girişim oluştururlar. Ortak girişim şeklinde gerçekleştirilen yatırımlar, yerel ortağın kendi ülkesiyle ilgili kurum ve uygulamalar hakkındaki bilgisinden yararlanma, yerel ortağın sahip olduğu deneyim ve unvandan dolayı ev sahibi ülke piyasasına daha kolay giriş yapma ve de ev sahibi ülkenin yerel mülkiyet gereksinimlerine ilişkin kurallarını aşabilme gibi unsurlarla yabancı yatırımcı açısından avantajlar sağlayabilmektedir.

C) YATIRIM AMACINA GÖRE DOĞRUDAN SERMAYE YATIRIMLARI

Yatırım amacına göre doğrudan sermaye yatırımları; kaynak arayan yatırımlar, pazar arayan yatırımlar, etkinlik arayan yatırımlar ve stratejik varlık arayan yatırımlar olmak üzere dört ana başlık altında incelenebilir.

1- KAYNAK ARAYAN YATIRIMLAR

Yatırımcı firmanın, üretim faktörlerini kendi ülkesine nazaran daha etkin kullanabileceği ülkelere yönelik olarak gerçekleştirdiği yatırımlar kaynak arayan yatırımlardır. Doğal kaynaklar ve hammadde açısından daha zengin olan ülkeler, yatırımcıları kendi ülkelerine çekebilmekte ve yatırımcı firmanın çok daha düşük maliyetlerde faaliyetlerini sürdürmesine olanak tanımaktadır.

2- PAZAR ARAYAN YATIRIMLAR

Pazar arayan yatırımlar, firmaların yeni pazarlara girme veya mevcut pazarlarını koruma amaçlı olarak gerçekleştirdikleri yatırımlardır. Yatırım yapılan piyasanın büyüklüğü, nüfusun gelir düzeyi, ülkenin büyüme oranı gibi veriler bu tarz yatırımlar için belirleyici rol oynamaktadır. Sözkonusu yatırımlarda hedeflenen pazar sadece evsahibi ülke pazarı olmayabilir. Yatırım yapılan ülkenin üçüncü ülke pazarlarına erişimde yatırımcı firmaya kolaylıklar sağlamasından dolayı gerçekleştirilen yatırımlar da pazar arayan yatırımlardır. Bu tarz yatırımlar, firmaya ürünlerini yerel beğeni ve tercihlere göre üretme ve sözkonusu pazara ihracat yoluyla girme maliyetinden muaf olma şansı tanımaktadır.

3- VERİMLİLİK ARAYAN YATIRIMLAR

Verimlilik arayan yatırımlar, yatırımcının ölçek ekonomilerinden ve farklı ülkelerdeki tüketicilerin farklı zevk ve tercihlere sahip olmasından dolayı risk dağıtım avantajından yararlanmak, ayrıca üretim faktörlerini verimli bir şekilde kullanmak amacıyla gerçekleştirdikleri yatırımlardır. Herhangi bir firma, verimlilik arayan yatırım gerçekleştirerek değişik ülkelerdeki farklı değer zincirlerine ait farklı malların üretimi üzerinde ayrı ayrı uzmanlaşmaktadır.

Yatırımcı ucuz işgücüne erişim sağlayabildiği ülkelerde emek yoğun faaliyetlerini sürdürürken, gelişmiş olan ülkelerde ise daha çok sermaye ve teknoloji yoğun üretimlerini gerçekleştirir. Böylece firmalar, üretim kompozisyonlarını, üretim faktörlerinin maliyet arbitrajlarından yararlanarak, hedef pazarın yapısına göre çeşitlendirme yoluna giderler.

4- STRATEJİK VARLIK ARAYAN YATIRIMLAR

Yatırımcıların uzun dönemde stratejik kazanç elde etmek amacıyla gerçekleştirdikleri yatırımlar olarak bilinen stratejik varlık arayan yatırımlar, firmaların rakiplerine karşı üstünlüğü elde tutmak, uzun dönemde büyüme ve yüksek kâr elde edebilmek amacıyla gerçekleştirdikleri yatırımlardır. Örneğin; herhangi bir firmanın Ar-Ge faaliyetlerini artırma amaçlı olarak başka bir firma ile birleşmesi ya da firmanın ileride artabilecek enerji ihtiyacı için şimdiden enerji sektöründe yatırımlar gerçekleştirmesi stratejik varlık arayan yatırımlardandır.

DOĞRUDAN SERMAYE YATIRIMLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Firmalar, doğrudan sermaye yatırımı gerçekleştirme kararı almadan önce, hedef ülkelerdeki mevcut birçok etkeni analiz etmekte, faaliyetlerini maksimum kâr ile sürdürebilecekleri üretim merkezlerini seçmektedirler. Yatırımcıların kararlarında yatırım yapılacak ülkenin politik durumu, ekonomik ve sosyal koşullarına ilişkin birçok faktör rol oynamaktadır.

A) PAZAR BÜYÜKLÜĞÜ

Yatırım gerçekleştirilecek hedef ülkenin pazar büyüklüğü, doğrudan sermaye yatırımlarının ana belirleyicilerinden biridir. Pazar büyüklüğü genellikle kişi başına düşen gayrisafi yurtiçi hâsıla (GSYH) ile ölçülmektedir. Ülke nüfusu da piyasa büyüklüğünün belirlenmesinde kullanılan verilerdendir. Gerçekleştirilen birçok akademik çalışmada doğrudan sermaye yatırımları ile piyasa büyüklüğü arasında olumlu bir ilişki olduğu sonucuna varılmaktadır.

B) ÜRETİM FAKTÖRLERİ VE GİRDİ MALİYETLERİ

Hammadde ve doğal kaynaklara erişerek uygun maliyette girdi temini firmaların üretim maliyetlerini düşüren bir unsurdur. Ayrıca, ucuz işgücü de firmaların yatırım kararı almalarında önemli rol oynamakta olup, işgücünün sadece ucuz olması değil nitelikli olması da yatırımcı için önem taşımaktadır.

C) ÜÇÜNCÜ ÜLKE PAZARLARINA ULAŞIM İMKÂN LARI

Firmalar yatırım kararı alırken sadece ev sahibi ülkenin pazarını değil, sözkonusu ülke üzerinden üçüncü ülkelere ulaşmayı da hedeflemektedir. Bu çerçevede, hedef ülkenin üçüncü ülkelerle imzalamış olduğu serbest ticaret alanı ve gümrük birliği gibi ekonomik entegrasyona yönelik anlaşmalar, yatırımcılar tarafından dikkate alınmaktadır.

D) SİYASİ VE EKONOMİK İSTİKRAR

Firmalar için yatırım gerçekleştirecekleri ülkedeki siyasi istikrar, yatırımın geleceği açısından önemli bir yere sahiptir ve ev sahibi ülkedeki siyasi faktörler yatırımcıya öngörülebilirlik sağlamaktadır.

Öngörülemeyen bir siyasi ortam, demokrasi ve çok partili siyasi yönetim sistemindeki aksaklık ve eksiklikler yatırımcıların hedef ülkeye yöneliminde caydırıcı etki yaratabilir.

Ayrıca, ekonomik istikrar da firmaların doğrudan sermaye yatırımı gerçekleştirme kararlarında önemli rol oynamakta, ekonomik dalgalanmalar ve döviz kuru dalgalanmaları, yüksek enflasyon, piyasadaki belirsizlikler yatırımcı için risk yaratacak unsurlar olarak görülmektedir.

E) YATIRIM TEŞVİKLERİ

Yatırımcının üretim maliyetlerinin düşürülmesinde önemli yeri olan teşvikler, ev sahibi ülkeler tarafından yurtdışı yatırımların çekilmesi için kullanılan önemli enstrümanlardan biri haline gelmiştir. Finansal teşvikler, vergi indirim ve istisnaları, uygun faizli krediler ev sahibi ülkeler tarafından yurtdışı yatırım çekmek için başvuru alan teşviklere örnek gösterilebilir.

F) ALTYAPI

Gerçekleştirilen deneysel çalışmalarda ev sahibi ülkedeki altyapı imkânları ile doğrudan sermaye yatırımları arasında pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ulaştırma, haberleşme, enerji gibi üretim ve pazarlama safhalarında hayati öneme sahip altyapı alanlarında yabancı yatırımcıya cazip imkânlar sunulması, firmaların hedef pazara yönelik üretimlerinin daha etkin bir şekilde gerçekleştirilmesine olanak tanımaktadır.

G) YASAL ALTYAPI

Şeffaf ve güvenilir bir hukuk sistemi yabancı yatırımcılar için önem taşıyan unsurlardan biridir. Gerçekleştirilecek yatırımın geleceği açısından yatırımcı firmanın kendisini güvende hissetmesi gerekmektedir. Yatırım mevzuatının düzenleme ve uygulamalar yönünden yabancı yatırımcılar ile yerli yatırımcılar arasında ayırım yapılmaması kuralı (ulusal muamele prensibi) çerçevesinde uygulanıyor olması, yabancı yatırımcıların kendilerini hukuken güvende hissetmeleri açısından önem taşımaktadır. Ayrıca, ev sahibi ülkenin imzalamış olduğu yatırımların korunmasına ilişkin anlaşmalar da yabancı yatırımcılara hukuki olarak güvence sağlayabilmektedir.

H) COĞRAFI VE KÜLTÜREL YAKINLIK

Coğrafi yakınlık doğrudan sermaye yatırımlarının karar sürecinde önemli rol oynamakta, coğrafi olarak kaynak ülkeye daha yakın ülkelerde yatırım yapmak firmalara ulaşım ve zaman maliyeti açısından avantajlar sağlamaktadır.

Öte yandan, kaynak ve ev sahibi ülke arasındaki kültürel yakınlık da doğrudan sermaye yatırımlarının hareketini belirleyen faktörlerdendir. Firmalar dil ve kültür açısından kaynak ülkelerine yakın olan ülkelerde yatırım gerçekleştirmeyi tercih etmektedir. Bu tarz yatırımlarda yerel pazar zevk ve tercihleri hedef ülkeninkilerle çoğu zaman paralellik göstermekte, böylece firmaların pazara girişleri kolaylaşmaktadır. Türkiye'nin yurtdışı yatırımlarının ilk olarak Türk Cumhuriyetleri'nde yoğunlaşmaya başlaması, coğrafi ve kültürel yakınlığın doğrudan sermaye yatırımları üzerindeki etkisine örnek olarak gösterilebilir.

I) DİĞER BELİRLEYİCİLER

Doğrudan sermaye yatırımlarına ev sahipliği yapacak ülkenin vergilendirme politikaları ve vergi idaresinin etkinliği, yatırım yeri seçiminde değerlendirilen önemli hususlardandır.

Ev sahibi ülkedeki bürokratik yapı ve yabancı yatırımcıya yatırım sonrası sağlanan hizmetler de doğrudan sermaye yatırımlarının hareketlerinde önemli bir yere sahiptir. Firmalar, faaliyetlerini en verimli şekilde yürütmek amacıyla bürokratik işlemlerini kolaylıkla halledebilecekleri, rüşvet ve yolsuzluğun minimum seviyelerde olduğu ülkelerde yatırımlarını gerçekleştirmeyi hedeflemekte, yatırımlarını gerçekleştirdikten sonra da gerek ilgili belgelerin temini gerek üretim sırasında karşılaşılabilecek sorunların giderilmesi konularında ev sahibi ülke tarafından ihtiyaç duydukları yardım ve kolaylıkların sağlanmasını beklemektedirler.

Diğer taraftan, ev sahibi hükümetlerin rekabet ve şirket satın alınmasına ilişkin politikaları, ülkenin dış ticarete açıklığı gibi diğer faktörler de yabancı yatırımcının iç ve dış piyasadaki faaliyetlerini etkileyeceğinden, doğrudan sermaye yatırımlarının hangi ülkeleri tercih edeceğini belirleyebilmektedir.

DOĞRUDAN SERMAYE YATIRIMLARININ KAYNAK ÜLKE EKONOMİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Doğrudan sermaye yatırımlarının, gerek kaynak gerekse ev sahibi ülkelerin iktisadi ve siyasi yapısı üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Ülkeler; teknoloji ve sermaye transferi, istihdam artışı, ihracat çeşitlendirilmesi gibi birçok nedenden dolayı doğrudan sermaye yatırımlarını çekmek için çeşitli politikalar üretmektedirler.

Öte yandan, doğrudan sermaye yatırımlarının kaynak ülke üzerindeki etkileri hala tartışma konusudur. Doğrudan sermaye yatırımları, kaynak ülke açısından istihdam ve sermayenin yurtdışına kaçıışı olarak görülse de uzun dönemde kaynak ülke üzerinde olumlu etkileri de sözkonusu olabilmektedir.

Doğrudan sermaye yatırımlarının ev sahibi ülke üzerindeki etkilerine ilişkin çalışmalar literatürde pek yaygın bir şekilde görülmekle birlikte, kaynak ülke üzerindeki etkilerine dair çalışmalar daha sınırlıdır.

A) YURTDIŞI YATIRIMLARIN YURTIÇI YATIRIMLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Doğrudan sermaye yatırımlarının yurtiçi yatırımlar üzerindeki etkisi, kaynak ülkenin ekonomik yapısına ve firmanın yatırım kararının ardında yatan nedenlere göre değişim göstermekte olup, literatürdeki çalışmalarda hala kesin bir sonuca ulaşılamamıştır. Üzerinde çalışılan ülkelerin ekonomik yapılarının farklı olması ve de çalışmalarda sınırlı sayıda firmaların baz alınması ortaya çıkan sonuçlardan genel bir yargıya ulaşılmasını engellemektedir.

Yurtdışı yatırımlar her ne kadar ülkeden sermaye çıkışı demek olsa da, gerçekleştirilen yatırımın finansmanı eğer yurtiçinden değil de, hedef ülke veya üçüncü ülkeler üzerinden sağlanıyorsa, yurtiçindeki sermaye stokunda bir azalma meydana gelmemektedir. Bu tarz yatırımlar, kaynak ülkeye transfer edilen kârlar sayesinde sermaye stoğunun artarak yurtiçi yatırımların finansmanında kullanılabilmesine imkân tanıyabilmektedir. Örneğin, firmalar yurtdışındaki üretimle maliyetleri düşürerek kazanılan maliyet avantajını yurtiçindeki yatırımlara yansıtılmaktadırlar.

Eğer yatırımcı firma, üretim aşamalarını yurtiçi ve yurtdışında parçalı olarak yapıyorsa, yurtdışı ve yurtiçindeki üretim bir zincir halinde birbirine bağımlı hale getirilmişse, yurtdışı yatırımların yurtiçindeki yatırımları da artırması beklenmektedir. Böyle durumlarda yurtdışı ve yurtiçi yatırımlar birbirlerinin ikamesi olmaktan ziyade, tamamlayıcı yatırımlar olarak ortaya çıkmaktadır.

Yurtiçindeki yatırımların, uygun üretim maliyetleri ile üretim ve pazarlamada etkinlik (işgücü maliyeti ve etkinliği, hammadde kaynaklarının bolluğu, ticaret maliyetlerinin asgariye indirilmesi) nedeniyle yurtdışına taşınması ve ihracatı ikame etmesi durumunda ise yurtiçi yatırımlarda azalma görülebilmektedir.

Son olarak, eğer firma stratejik varlık arayan yatırım gerçekleştiriyorsa, bir başka ifadeyle, yatırımla kaynak ülkede olmayan ve de uzun dönemde fayda sağlayacak bir varlığa erişim amaçlandıysa, sözkonusu yatırımın uzun dönemde yurtiçi yatırımları olumlu yönde etkilemesi beklenmektedir. Firmanın, yurtdışındaki yatırımı sayesinde elde ettiği teknoloji ve bilgiyi yurtiçine aktarması halinde, yurtiçindeki yatırımlarının verimliliği artacaktır.

B) YURTDIŞI YATIRIMLARIN YURTIÇI İSTİHDAM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Yurtdışı yatırımlar, yurtiçindeki istihdamın yurtdışına transferi olarak algılanmakla beraber, uzun dönemde yurtiçi istihdamın niteliği ve niceliğini olumlu yönde etkileyebilmektedir. Firmalar üretimlerini yurtdışına kaydırırken; yönetim, pazarlama ve Ar-Ge faaliyetlerini yurtiçinde bulunan merkezlerinde sürdürmektedirler. Bu durum ise, yurtiçindeki vasıflı işgücü talebini artırmaktadır. Diğer bir deyiŐle, yurtdışı yatırımlar vasıtasıyla yurtiçindeki mavi yakalı istihdamı olumsuz etkilenirken, beyaz yakalı istihdamında artış görülebilmektedir.

Diğer taraftan, yurtiçi üretim ile yurtdışı üretimin birbirini tamamlaması ve yurtiçinden yurtdışındaki yatırıma ara mal ihraç edilmesi durumunda ise ülke içindeki yatırımlar, dolayısıyla istihdam da artacaktır.

Yurtdışı yatırımlar, kaynak ülkedeki istihdamın niteliğini de etkileyebilmektedirler. Firmalar yurtdışı yatırımlar ile vasıfsız işgücü ihtiyaçlarını, uygun maliyetlerle yurtdıŐıdan karşılamaktadırlar. Öte yandan, yurtdışı yatırımlar, firmanın operasyonlarının uluslararasılaŐması bakımından yönetim ve pazarlama açısından vasıflı işgücünü gerektirmekte, bu durum yurtiçindeki işgücünün nitelik ve etkinlik olarak gelişmesine yol açabilmektedir.

C) YURTDIŞI YATIRIMLARIN YURTIÇI VERİMLİLİK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Firmalar, gerçekleştirdikleri yurtdışı yatırımlar ile uluslararası rekabetin mevcut olduğu pazarlara giriş yaparak bir rekabet ortamında varlıklarını sürdürebilmek için etkinliklerini ve performanslarını artırma yoluna gitmektedirler.

Uluslararası pazarda faaliyet göstermenin verdiği tecrübe ile üretimlerini daha etkin şekilde gerçekleŐtiren firmalar, kendi ülkelerindeki kaynakları da maksimum etkinlikle kullanabilme becerisini edinmektedirler. Bu durum kaynak ülkedeki üretim, istihdam ve ihracatı olumlu yönde etkilemektedir.

Ayrıca, yurtdışı yatırımlar ile firmalar, kendi ülkelerinde mevcut olmayan teknoloji, know-how ve bilgiye ulaşma imkânını elde etmekte ve söz konusu bilgi ve teknolojiyi kendi ülkelerine transfer etme imkânını bulmaktadırlar.

2. TÜRKİYE'NİN YURTDIŞI YATIRIMLARININ TESPİTİ

TİCARET BAKANLIĞI ANKETLERİ

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile (637 sayılı Ekonomi Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamında) ihdas edilen Uluslararası Hizmet Ticareti Genel Müdürlüğü, yurtdışında yapılacak yatırımlara ilişkin mevzuatı hazırlamak ve uygulamak, yurtdışı yatırımların gözetim, denetim ve yönlendirilmesine ilişkin önlemleri almak ve bu hususlarla ilgili düzenlemeler yapmak, sektör ve ülke bazında gerekli tedbirleri almak, kalkınma planları ve yıllık programlardaki ilke, hedef ve politikalar çerçevesinde yurtdışındaki Türk yatırımlarının desteklenmesi ve yönlendirilmesi konularında öngörülen teşvik tedbirlerini hazırlamak, uygulamak, uygulamayı takip etmek ve değerlendirerek gerekli tedbirleri almak ile görevlendirilmiştir.

Bu kapsamda, Türkiye'de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin yurtdışındaki yatırımlarına ilişkin verilerin Bakanlığımız tarafından toplanmasına ilişkin mevzuat 11 Haziran 2015 tarihli ve 29383 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Ülkemizde de, yurtdışındaki örnekleri gibi, katılımı zorunlu olan anketler yoluyla gerçekleştirilen veri toplama çalışmasına yönelik olarak T.C. Ticaret Bakanlığı Uluslararası Hizmet Ticareti Genel Müdürlüğü ve Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü işbirliğinde yurtdışı sermaye yatırımlarına ilişkin kapsamlı verilerin yatırımcılar tarafından doğrudan Bakanlığımıza ulaştırılmasına ve verilerin işlenmesine imkân sağlayan web tabanlı bir sistem kurularak ydyanket.ticaret.gov.tr adresi üzerinden hizmete sunulmuştur.

ANKET METODOLOJİSİ

Yurtdışına yönelik doğrudan sermaye yatırım verilerinin derlenmesi, firmalar arasındaki ilişkilerin giriftliği sebebiyle oldukça karmaşık ve istatistiki açıdan çalışılması zor bir alandır. Bu itibarla, IMF ve OECD gibi uluslararası kuruluşlar, sözkonusu verilerin belirli standartlar ve kriterler çerçevesinde düzenlenmesine yönelik çalışmalarını sürdürmektedir. Söz konusu standartlar, ödemeler dengesi ve uluslararası yatırım pozisyonu istatistiklerinin tutarlı, karşılaştırılabilir ve güvenilir bir şekilde derlenmesini sağlamaktadır.

T.C. Ticaret Bakanlığı Yurtdışı Yatırım Modülü üzerinden talep edilen verilerle bu verilerin hesaplanmasında uygulanan metodoloji, "OECD Doğrudan Yabancı Yatırımların İstatistiki Sınıflandırması (Versiyon 4)" ve "IMF Ödemeler Dengesi ve Uluslararası Yatırım Pozisyonu Kılavuzu (Versiyon 6)" tanım ve kaideler çerçevesindeki metodoloji ile uyumludur.

YURTDIŞI YATIRIM ANKETİ - 2024

16 Nisan - 17 Mayıs 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilen YurtdiŐi Yatırım Anketi – 2024 sonucunda toplam 3.093 yatırımın “Yatırımcı Bilgileri”, “Yatırım Bilgileri”, “Hisse Oranları”, “Sermaye Bilgileri”, “Borç Alacak Bilgileri” ve “Ters Yatırım Bilgileri”ne ynelik veri toplanmıŐtır. Veriler değerlendirilirken;

- Gerçek kişilerden son 1 sene itibarıyla yerleşik oldukları ekonominin Türkiye olduğunu belirtenlerin yatırımları istatistiki olarak kayda alınmaktadır.
- T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından yapılan anket çalıŐmaları, 2016 yılı öncesinde yapılan çalıŐmalardan farklı olarak yatırımların ilk yatırım ülkesi / nihai yatırım ülkesi kriterleri çerçevesinde tespit ve tasnif edilmesine imkân tanımaktadır. Ankette derlenen yurtdiŐi yatırım bilgilerinden “ilk yatırım ülkesi” (*immediate investment country*) kriterine uyanlar yayımlanmaktadır.
- “Yatırım üzerinde önemli ölçüde bir etkiye sahip olma” kriteri çerçevesinde yatırımcıların “en az yüzde 10 oranında” hisse sahibi oldukları yatırımlarına lkemiz yurtdiŐi sermaye yatırımları stokunda yer verilmektedir.
- Yatırımların değerlemede, “zkaynakların Defter Değeri Yöntemi” esas alınmaktadır. “zkaynakların Defter Değeri Yöntemi” yatırım değeri tanımına uyumlu olarak, yurtdiŐi yatırımlara ilişkin olarak bir önceki yıl sonu itibarıyla “denmiŐ sermaye”, “rezervler”, “geçmiŐ yıllar kar veya zararı” ve “dönem net karı veya zararı” sorularak zkaynaklar üzerinden “yatırımların sermaye pozisyonu” tespit edilmektedir.
- Metodolojik olarak “zkaynakların Defter Değeri Yöntemi” kullanılmakla birlikte, yatırımcılara yatırımlarının piyasa değerleri, yatırımlarında istihdam edilen Türk ve yabancı çalışan sayısı, yatırımlarının Türkiye ile ihracat ve ithalatı ile ciro bilgileri talep edilmektedir.
- Yatırımcılardan Nihai Kontrol Sahibi Firma /Grup/Holding/Diğer Tüzel Kişi (NKS) bilgisi de istenmektedir. NKS, yatırımcının yönetiminde doğrudan %50’den fazla oy kullanma hakkına sahip olmakla yatırımcı firmayı kontrol eden veya dolaylı olarak başka bir firma veya firmalar zinciri üzerinden (sahiplik zincirindeki her bir firmanın tüm zincir boyunca yönetimde %50’den fazla oy kullanma hakkına sahip olması kaydıyla) yatırımcı firmayı kontrol eden Firma/Grup/Holding/Tüzel Kişi’dir.
- Yatırımların bir önceki yıl sonu itibarıyla yatırımcılarıyla, yatırımcılarının varsa doğrudan yatırımcı olduğu Türkiye’de yerleşik diğer firmalarla ve NKS’nin varsa doğrudan yatırımcı olduğu Türkiye’de yerleşik diğer firmalarla olan ticari (ihracat/ithalat iŐlemleri nedeniyle oluŐan), nakdi (kredi sözleŐmesine bağlanmış)

ve cari (herhangi bir sözleşmeye bağlı olmaksızın) borç ve alacakları sorularak “yatırımların borç-alacak pozisyonu” tespit edilmektedir.

- Sermaye ve borç-alacak pozisyonlarının toplanması ile “net yatırım pozisyonu”na ulaşılmaktadır.
- Yurtdışı yatırımlar, “nihai yatırım ülkesi” (*ultimate investment country*) kriterine göre de tasnif edilmektedir. Bu kapsamda, yatırımcının, 1. basamaktan sonraki basamaklarda yer alan yatırımlarındaki hisse oranlarının tespitinde çarpım yöntemi kullanılmaktadır.

YURTDIŞI YATIRIMLARIN DEĞERLEME YÖNTEMİ

“OECD Doğrudan Yabancı Yatırımların İstatistiki Sınıflandırması (Versiyon 4)” ve “IMF Ödemeler Dengesi ve Uluslararası Yatırım Pozisyonu Kılavuzu (Versiyon 6)”nda yurtdışı yatırımlara ilişkin değerlendirme işleminin, prensip olarak, yatırımın piyasa değerine göre yapılması gerektiği ifade edilmektedir. Halka arz edilmemiş firmaların değerlemesinde ise OECD ve IMF tarafından çeşitli yöntemler önerilmektedir.

Bir yatırım işletmesinin değerini Uluslararası Muhasebe Standartları’na göre değerlendirmeyi içeren “Öz Kaynakların Defter Değeri” yöntemi, yatırımcıların yatırım bilgilerini daha kolay aktarabilmesini ve bu bilgilerin yeknesak bir biçimde derlenebilmesini sağlamaktadır.

ÖZ KAYNAKLARIN DEFTER DEĞERİ (OWN FUNDS BOOK VALUE - OFBV)

“OECD Doğrudan Yabancı Yatırımların İstatistiki Sınıflandırması (Versiyon 4)”te tanımlanan “Öz Kaynakların Defter Değeri” yöntemine göre yatırımın değeri, muhasebe kalemleri olarak “ödenmiş sermaye”, “rezervler” ve “dönem karını veya zararını da içerecek şekilde dağıtılmamış tüm kar ve zararların net değeri”ni içerir.

Firmalarımızın yurtdışı yatırımlarının hemen hemen hiçbirinin piyasa değerlemesinin yapılmamış olması nedeniyle yapılan anket çalışmasında değerlendirme değeri olarak “öz kaynakların defter değeri” kullanılmaktadır.

3. 2023 YILI SONU İTİBARIYLA TÜRKİYE’NİN YURTDIŞI YATIRIMLARI

I. GENEL

“Yurtdışı Yatırım Anketi – 2024” çalışması sonucunda, Türkiye’de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin yurtdışında gerçekleştirdikleri **2.146** yatırımın 31 Aralık 2023 itibarıyla sermaye pozisyonu **57,9 milyar \$** olarak tespit edilmiştir.

Yatırımcı ile yurtdışı yatırım arasındaki borç ilişkisinin de dikkate alındığı net yatırım pozisyonuna göre Türkiye’de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin yurtdışı yatırımlarının tutarı ise **62,2 milyar \$’dır**.

TABLO 1. YURTDIŞINDAKİ TÜRK YATIRIMLARI

Yatırım Sayısı	Sermaye Pozisyonu (\$)	Borç Pozisyonu (\$)	Net Yatırım Pozisyonu (\$)
2.146	57.934.445.597	4.896.197.636	62.216.362.896

II. SERMAYE POZİSYONUNA GÖRE YURTDIŞI YATIRIMLAR

A) YURTDIŞI YATIRIMLARIN BÖLGELERE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Türkiye’de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin yurtdışı yatırımlarının bölgesel sınıflandırılmasında Türkiye İstatistik Kurumu ülke gruplaması baz alınmıştır.

TABLO 2. ÜLKE GRUPLARI

Bölge	Ülkeler
AB 27	AB Üyesi Ülkeler
Diğer Avrupa	Amavutluk, Belarus, Birleşik Krallık, Bosna Hersek, Guernsey, İsviçre, Jersey, İzlanda, Karadağ, KKTC, Kosova, Liechtenstein, Makedonya, Moldova, Norveç, Rusya Federasyonu, Sırbistan, Ukrayna
Kuzey Afrika	Cezayir, Fas, Libya, Mısır, Tunus
Diğer Afrika	Kuzey Afrika dışında kalan Afrika Ülkeleri
Kuzey Amerika	ABD, Kanada
Orta Amerika ve Karayipler	ABD Virgin Adaları, Aruba, Bahamalar, Barbados, Bermuda, Cayman Adaları, Curaçao, Sint Maarten, Dominik Cumhuriyeti, El Salvador, Guatemala, Honduras, İngiliz Virgin Adaları, Küba, Meksika, Nikaragua, Panama, St.Knits ve Nevis dahil ülkeler
Güney Amerika	Arjantin, Bolivya, Brezilya, Ekvator, Guyana, Kolombiya, Paraguay, Peru, Surinam, Şili, Uruguay, Venezuela
Yakın ve Ortadoğu	Azerbaycan, Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Filistin, Gürcistan, Irak, İran, İsrail, Katar, Kuveyt, Lübnan, Suriye, Suudi Arabistan, Umman, Ürdün, Yemen
Diğer Asya	Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan, Türkmenistan ve tüm diğer Asya ülkeleri
Avustralya ve Yeni Zelanda	Avustralya ve Yeni Zelanda ile birlikte Cocos, Christmas, Cook, Heard ve McDonald Adası, Niue Adası, Norfolk, Tokelau Adaları
Diğer Okyanusya ve Kutup Böl.	Guam, Kiribati, Kuzey Mariana Adaları, Marshall Adaları, Mikronezya, Nauru, Papua Yeni Gine, Samoa, Solomon Adaları, Tuvalu, Yeni Kaledonya ve diğer ülkeler

1- YURTDIŞI YATIRIMLARIN BÖLGELERE GÖRE SAYISAL DAĞILIMI

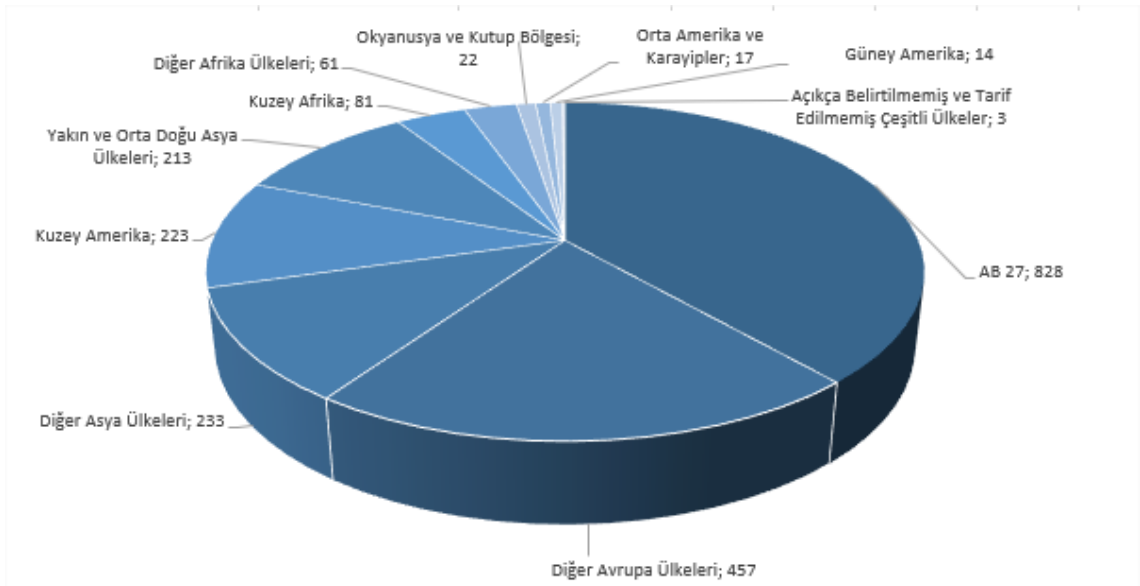
Ülkemiz kaynaklı yurtdiŐi yatırımların dağılımı incelendiğinde, toplam 2.146 yatırımın 828 adedinin Avrupa Birliği ÷lkelerinde, 457 adedinin Diğer Avrupa ÷lkeleri olarak gruplandırılan Birleşik Krallık, Rusya Federasyonu, Balkan ÷lkeleri, EFTA üyeleri ve Doğu Avrupa ÷lkelerinde bulunduğu gör÷lmektedir.

TABLO 3. BÖLGELERE GÖRE SAYISAL DAĞILIM

Bölgeler	Yatırım Sayısı	Toplam Yatırım Sayısı İçindeki Payı (%)
AB 27	828	38,75%
Diğer Avrupa ÷lkeleri	457	21,65%
Diğer Asya ÷lkeleri	233	10,40%
Kuzey Amerika	223	11,25%
Yakın ve Orta Doğu Asya ÷lkeleri	213	9,26%
Kuzey Afrika	81	3,61%
Diğer Afrika ÷lkeleri	61	2,64%
Okyanusya ve Kutup Bölgesi	22	0,93%
Orta Amerika ve Karayipler	17	0,73%
Güney Amerika	14	0,61%
Açıkça Belirtilmemiş ve Tarif Edilmemiş Çeşitli ÷lkeler	3	0,16%
Genel Toplam	2.146	100,00%

Diğer Asya ÷lkelerinde 233, Kuzey Amerika'da 223, Yakın ve Ortadoğu Asya ÷lkelerinde 213, Kuzey Afrika'da 81, Diğer Afrika ÷lkelerinde 61, Okyanusya ve Kutup Bölgesi'nde 22, Orta Amerika ve Karayipler Bölgesi'nde 17, Güney Amerika'da 14 adet yatırım bulunmaktadır.

GRAFİK 1. BÖLGELERE GÖRE SAYISAL DAĞILIM

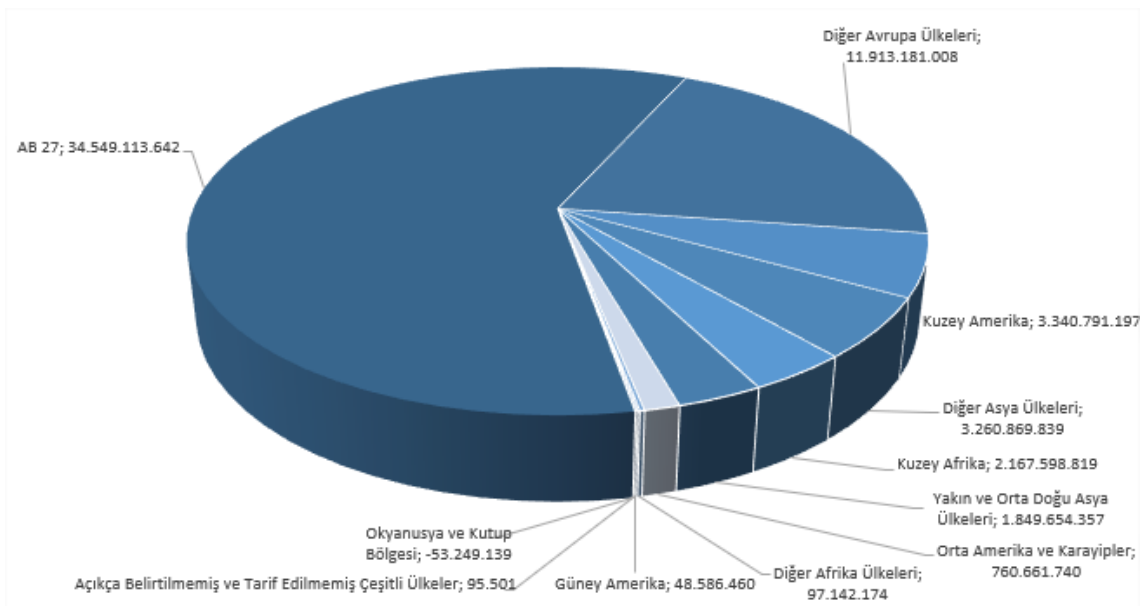
2- YURTDIŞI YATIRIMLARIN BÖLGELERE GÖRE SERMAYE POZİSYONU

YurtdiŐi yatırımların bölgelere sermaye pozisyonuna bakıldığında, AB ülkelerinin %59,6 pay ve 34,5 milyar \$ sermaye pozisyonu ile ilk sırada geldikleri görülmektedir. AB ülkelerini Birleşik Krallık, Rusya, Balkan ülkeleri, EFTA üyeleri ve Doğu Avrupa ülkelerinin yer aldığı Diğer Avrupa Ülkeleri %20,6 pay ve 11,9 milyar \$ ile takip etmektedir. Kuzey Amerika'da %5,8 payla 3,34 milyar \$; Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile Güneydoğu Asya Ülkelerinin de yer aldığı Diğer Asya Ülkelerinde ise % 5,6 payla 3,26 milyar \$ tutarında Türk yatırımı bulunmaktadır.

TABLO 4. BÖLGELERE GÖRE SERMAYE POZİSYONU

Bölgeler	Sermaye Pozisyonu (%)	Toplam Sermaye Pozisyonu İçindeki Payı (%)
AB 27	34.549.113.642	59,63%
Diğer Avrupa Ülkeleri	11.913.181.008	20,56%
Kuzey Amerika	3.340.791.197	5,77%
Diğer Asya Ülkeleri	3.260.869.839	5,63%
Kuzey Afrika	2.167.598.819	3,74%
Yakın ve Orta Doğu Asya Ülkeleri	1.849.654.357	3,19%
Orta Amerika ve Karayipler	760.661.740	1,31%
Diğer Afrika Ülkeleri	97.142.174	0,17%
Güney Amerika	48.586.460	0,08%
Açıkça Belirtilmemiş ve Tarif Edilmemiş Çeşitli Ülkeler	95.501	0,00%
Okyanusya ve Kutup Bölgesi	-53.249.139	-0,09%
Genel Toplam	57.934.445.597	100,00%

GRAFİK 2. BÖLGELERE GÖRE SERMAYE POZİSYONU

Fas, Tunus, Libya, Cezayir ve Mısır'ı içeren Kuzey Afrika bölgesi tüm yatırımlar içinde % 3,7 paya ve 2,2 milyar \$ sermaye pozisyonuna; Gürcistan ve Azerbaycan gibi komşu ülkeler ile Ortadoğu ve Körfez ülkelerini içeren Yakın ve Ortadoğu Asya Ülkeleri ise %3,2'lik bir paya ve 1,8 milyar \$ sermaye pozisyonuna sahiptir.

3- YURTDIŞI YATIRIMLARIN BÖLGELERE GÖRE SEKTÖREL DAĞILIMI

Türkiye'de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin yurtdışı yatırımları sektörel olarak incelendiğinde, AB Ülkeleri grubunda finans ve sigorta faaliyetleri ön plana çıkmaktadır. Bu sektörü ulaştırma ve depolama, gıda içecek ve tütün ürünleri imalatı, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ile bilgi ve iletişim sektörleri takip etmektedir.

TABLO 5. BÖLGELERE GÖRE SEKTÖREL DAĞILIM

Bölge / Sektör	Seçilmiş Sektörlerin Sermaye Pozisyonu (\$)	Seçilmiş Sektörlerin Bölgesel Sermaye Pozisyonu İçindeki Payı (%)
AB 27	33.018.455.467	61,56%
K. Finans ve Sigorta Faaliyetleri	30.025.804.759	90,94%
H. Ulaştırma ve Depolama	1.495.007.909	4,53%
CA. Gıda İçecek ve Tütün Ürünleri İmalatı	837.205.698	2,54%
Q. İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	360.139.214	1,09%
J. Bilgi ve İletişim	300.297.887	0,91%
Diğer Avrupa Ülkeleri	10.624.982.225	19,81%
K. Finans ve Sigorta Faaliyetleri	6.518.246.200	61,35%
B. Madencilik ve Taş Ocakçılığı	2.193.627.200	20,65%
G. Toptan ve Perakende Ticaret	1.352.880.224	12,73%
D. Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	317.208.155	2,99%
CD. Ağaç ve Ağaç Ürünleri İmalatı	243.020.447	2,29%
Kuzey Amerika	2.994.414.894	5,58%
K. Finans ve Sigorta Faaliyetleri	1.422.406.528	47,50%
CJ. Ana Metal Sanayii ve Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı (Makine Teçhizat Hariç)	605.655.540	20,23%
L. Gayrimenkul Faaliyetleri	469.902.408	15,69%
CB. Tekstil ve Giyim Eşyaları İmalatı	279.708.476	9,34%
D. Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	216.741.942	7,24%
Diğer Asya Ülkeleri	2.336.293.080	4,36%
CG. Kimyasalların Kimyasal Ürünlerin ve Temel Eczacılık Ürünleri ile Malzemelerinin İmalatı	880.902.128	37,71%
G. Toptan ve Perakende Ticaret	543.991.977	23,28%
F. İnşaat	388.149.179	16,61%
CA. Gıda İçecek ve Tütün Ürünleri İmalatı	267.880.866	11,47%
K. Finans ve Sigorta Faaliyetleri	255.368.930	10,93%
Kuzey Afrika	2.176.786.288	4,06%
CJ. Ana Metal Sanayii ve Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı (Makine Teçhizat Hariç)	1.709.040.800	78,51%
G. Toptan ve Perakende Ticaret	180.657.355	8,30%
CB. Tekstil ve Giyim Eşyaları İmalatı	161.163.628	7,40%

CE. Kağıt ve Kağıt Ürünleri İmalatı ve Kayıtlı Medyanın Basılması ve Çoğaltılması	66.474.771	3,05%
F. İnşaat	59.449.734	2,73%
Yakın ve Orta Doğu Asya Ülkeleri	1.487.692.482	2,77%
K. Finans ve Sigorta Faaliyetleri	874.830.861	58,80%
G. Toptan ve Perakende Ticaret	200.595.822	13,48%
CG. Kimyasalların Kimyasal Ürünlerin ve Temel Eczacılık Ürünleri ile Malzemelerinin İmalatı	178.514.023	12,00%
B. Madencilik ve Taş Ocakçılığı	132.130.862	8,88%
F. İnşaat	101.620.914	6,83%
Orta Amerika ve Karayipler	783.573.624	1,46%
H. Ulaştırma ve Depolama	766.199.362	97,78%
K. Finans ve Sigorta Faaliyetleri	10.426.171	1,33%
L. Gayrimenkul Faaliyetleri	6.615.957	0,84%
G. Toptan ve Perakende Ticaret	291.423	0,04%
CM. Ulaşım Araçları İmalatı	40.711	0,01%
Güney Amerika	139.844.393	0,26%
B. Madencilik ve Taş Ocakçılığı	79.793.633	57,06%
CB. Tekstil ve Giyim Eşyaları İmalatı	51.272.654	36,66%
G. Toptan ve Perakende Ticaret	7.105.997	5,08%
S. Diğer Hizmet Faaliyetleri	855.130	0,61%
CA. Gıda İçecek ve Tütün Ürünleri İmalatı	816.979	0,58%
Diğer Afrika Ülkeleri	130.947.745	0,24%
H. Ulaştırma ve Depolama	61.522.828	46,98%
F. İnşaat	42.474.089	32,44%
G. Toptan ve Perakende Ticaret	25.329.742	19,34%
CL. Bilgisayarların, Elektrik-Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı	1.240.468	0,95%
P. Eğitim	380.618	0,29%
Açıkça Belirtilmemiş ve Tarif Edilmemiş Çeşitli Ülkeler	95.501	0,00%
I. Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	95.493	99,99%
F. İnşaat	8	0,01%
Okyanusya ve Kutup Bölgesi	-53.249.139	-0,10%
L. Gayrimenkul Faaliyetleri	89.098	-0,17%
CG. Kimyasalların Kimyasal Ürünlerin ve Temel Eczacılık Ürünleri ile Malzemelerinin İmalatı	2.759	-0,01%
S. Diğer Hizmet Faaliyetleri	500	0,00%
G. Toptan ve Perakende Ticaret	-18.402.642	34,56%
H. Ulaştırma ve Depolama	-34.938.854	65,61%
Genel Toplam	53.639.836.559	100,00%

Brexit kapsamında 2021 yılında AB üyeliğinden ayrılan Birleşik Krallık'ın dâhil olduğu Diğer Avrupa Ülkeleri grubunda bu ülkedeki Türk yatırımlarının etkisiyle finans ve sigorta faaliyetleri, madencilik ve taş ocakçılığı, toptan ve perakende ticaret, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı ile ağaç ve ağaç ürünleri imalatı ön plana çıkmaktadır.

Kuzey Amerika'da finans ve sigorta faaliyetleri, ana metal sanayii ile gayrimenkul faaliyetleri; Diğer Asya Ülkeleri'nde kimya sanayii, toptan ve perakende ticaret ile inşaat; Kuzey Afrika'da ana metal sanayii; Yakın ve Ortadoğu Asya Ülkeleri'nde ise finans ve sigorta faaliyetleri, toptan ve perakende ticaret ile kimya sanayii önde gelen sektörlerdir.

4- YURTDIŞI YATIRIMLARIN BÖLGELERE GÖRE EKONOMİK FAALİYETLERİ

Yurtdışı Yatırım Anket alıŐmaları sonucunda elde edilen veriler, yurtdışı yatırımların coğrafi ve sektörel dağılımı ile yatırım Őekilleri bakımından çeşitli kırımlarla sınıflandırılabilir.

Diğەر taraftan Yurtdışı Yatırım Anketleri sonucunda oluŐturulan Yurtdışı Yatırım Veri Tabanı, Türkiye’de yerleşik gerçek ve tüzeli kişilerin yurtdışındaki yatırımlarına ilişkin irtibat ve bilanço bilgilerinin yanı sıra yurtdışı yatırımların Türkiye ile gerçekleştirdikleri dış ticarete ilişkin verileri, yatırımlar sonucunda yaratılan istihdam bilgilerini ve yurtdışı yatırımların ciro büyüklüklerini de içermektedir.

Böylelikle yurtdışı yatırımların ölkemiz ekonomisine katkılarının sayısal biçimde değերlendirilmesi mümkün olabilmektedir.

Yurtdışındaki Türk yatırımlarında sağlanan istihdam 2023 yılında % 5,9 oranında artarak 176.827’den 187.256’ya yükselmiştir.

YURTDIŞI YATIRIMLARIN DIŞ TİCARETİMİZDEKİ YERİ

Küresel ticaret ağlarında etkin rol oynama arzusundaki firmalar, tek veya sınırlı sayıda pazarda yürüttükleri faaliyet süreçlerinde karŐılaŐabilecekleri riskleri azaltmak, üretim faktör maliyetlerini düşürmek, girdi tedarini güvenceye almak ve uygun maliyetle gerçekleştirmek, gümrük ve tarife dışı engelleri aşmak, yatırım yapılan ölkenin dâhil olduğu bölgesel ekonomik oluŐumlardan kaynaklanan avantajları değերlendirmek gibi çok çeşitli amaçlardan bir ya da birkaç tanesine ulaşmak için yurtdışı yatırımı tercih etmektedirler.

Türk firmalarının da son yıllarda yurtdışı yatırımlara giderek ağırlık vererek üretimlerini dünya sathına yaydıkları görölmektedir.

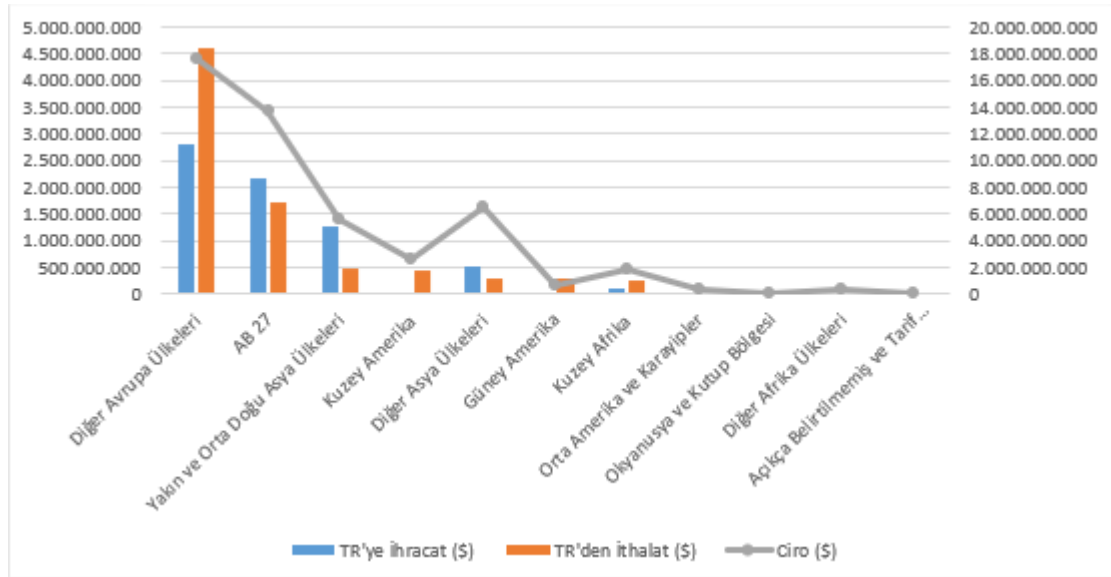
Yatırımcılardan alınan yanıtlar doğrultusunda, 2023 yılında Türkiye’den yurtdışı yatırımlara gerçekleştirilen ihracat tutarının 8,2 milyar \$, Türkiye’nin bu yatırımlardan gerçekleştirdiği ithalat tutarının ise 6,9 milyar \$ olduğu tespit edilmiştir.

Öte yandan, Türkiye’den gerçekleştirilen yurtdışı yatırımlardan, “ilk yatırım ölkesi” (immediate investment country) kriterine göre tasnif edilen ve bu yayında yer alan yatırımların toplam ciro büyüklüğü, alınan yanıtlar kapsamında, 49,2 milyar \$ olarak belirlenmiştir.

TABLO 6. BÖLGELERE GÖRE EKONOMİK FAALİYETLER

Bölgeler	TR'ye İhracat (\$)	TR'den İthalat (\$)	Ciro (\$)
Diğer Avrupa Ülkeleri	2.811.369.520	4.617.386.302	17.542.700.128
AB 27	2.159.356.943	1.717.463.806	13.671.092.636
Yakın ve Orta Doğu Asya Ülkeleri	1.282.496.995	465.635.550	5.628.092.939
Kuzey Amerika	48.562.610	459.932.610	2.570.886.654
Diğer Asya Ülkeleri	513.945.200	294.151.892	6.436.030.995
Güney Amerika	0	276.461.206	611.840.268
Kuzey Afrika	104.502.589	254.030.984	1.919.220.727
Orta Amerika ve Karayipler	26.458.643	43.232.550	403.329.270
Okyanusya ve Kutup Bölgesi	14.037	22.907.758	49.053.626
Diğer Afrika Ülkeleri	2.703.193	20.105.972	396.899.464
Açıkça Belirtilmemiş ve Tarif Edilmemiş Çeşitli Ülkeler	2	2	2
Genel Toplam	6.949.409.731	8.171.308.633	49.229.146.708

GRAFİK 3. BÖLGELERE GÖRE EKONOMİK FAALİYETLER

5- YURTDIŞI YATIRIMLARDA BÖLGELERE GÖRE İSTİHDAM

Yurtdışı yatırımlarda gerçekleştirilen istihdam 167.971'i yabancı, toplam 187.256 olarak tespit edilmiştir. En yüksek istihdam toplam 57.056 ile Diğer Avrupa Ülkeleri'nde gerçekleşmiştir.

TABLO 7. BÖLGELERE GÖRE İSTİHDAM

Bölgeler	Türk Çalışan Sayısı	Yabancı Çalışan Sayısı
Diğer Avrupa Ülkeleri	7.744	49.312
AB 27	4.245	38.128
Diğer Asya Ülkeleri	4.514	34.825
Kuzey Afrika	378	20.451
Yakın ve Orta Doğu Asya Ülkeleri	1.408	18.326
Diğer Afrika Ülkeleri	468	3.356
Kuzey Amerika	485	2.224
Orta Amerika ve Karayipler	16	634
Güney Amerika	4	610
Okyanusya ve Kutup Bölgesi	21	103
Açıkça Belirtilmemiş ve Tarif Edilmemiş Çeşitli Ülkeler	2	2
Genel Toplam	19.285	167.971

B) YURTDIŞI YATIRIMLARIN ÜLKELERE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**1- YURTDIŞI YATIRIMLARDA İLK 30 ÜLKE**

T.C. Ticaret Bakanlığı'nca yapılan anket çalışması sonucunda, 2023 yılı sonu itibarıyla toplam 130 ülkede doğrudan Türk yatırımı bulunduğu görülmektedir. İlk 30 ülkedeki yatırımların adedi toplam yatırım sayısının % 63,7'sine, sermaye pozisyonu ise toplam sermaye pozisyonunun % 95'ine tekabül etmektedir.

TABLO 8. TÜRK YATIRIMLARININ BULUNDUĞU İLK 30 ÜLKE

Ülkeler	Yatırım Sayısı	Sermaye Pozisyonu (\$)
Hollanda	213	23.481.442.564
Birleşik Krallık (İngiltere, Galler, İskoçya, Kuzey İrlanda)	105	4.309.077.674
Almanya	190	3.468.735.573
Amerika Birleşik Devletleri	208	3.269.432.328
Jersey	4	2.162.124.114
Malta	37	2.079.375.148
Cezayir	12	1.914.440.694
Rusya	80	1.740.891.771
Avusturya	10	1.714.659.521
Kazakistan	62	1.115.500.187
İsviçre	34	909.393.611
Lüksemburg	15	861.363.771
Arnavutluk	15	857.139.469
Malezya	9	855.348.131
Cayman Adaları	3	763.161.372
Belçika	15	656.944.560
İsveç	7	622.879.782

Bulgaristan	44	466.054.317
Kıbrıs (K.K.T.C.)	53	449.878.751
Irak	27	439.198.595
Azerbaycan	33	433.055.563
Makedonya	33	373.412.700
Romanya	60	339.663.075
Bosna Hersek	12	314.413.321
Sırbistan	17	289.803.095
Bahreyn	6	272.699.166
Mısır	25	254.088.732
Japonya	5	216.931.097
Çin	27	205.559.330
Türkmenistan	9	202.990.521
Genel Toplam	1.366	55.039.658.534

2- ÜLKELERE GÖRE ÖN PLANA ÇIKAN SEKTÖRLER

TABLO 9. İLK 10 ÜLKEDE BAŞLICA SEKTÖRLER

Ülkeler	Seçilmiş Sektörlerin Sermaye Pozisyonu (\$)
Hollanda	22.578.664.147
64.2 Holding şirketlerinin faaliyetleri	20.458.399.206
64.1 Parasal aracı kuruluşların faaliyetleri	1.485.214.937
64.3 Trustlar fonlar ve benzeri mali varlıklar	635.050.004
Birleşik Krallık (İngiltere, Galler, İskoçya, Kuzey İrlanda)	4.089.137.240
64.2 Holding şirketlerinin faaliyetleri	3.895.662.205
96 Diğer hizmet faaliyetleri	98.939.096
64.1 Parasal aracı kuruluşların faaliyetleri	94.535.939
Almanya	3.105.855.344
64.1 Parasal aracı kuruluşların faaliyetleri	2.410.896.199
49 Kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı	595.997.926
93 Spor faaliyetleri eğlence ve dinlence faaliyetleri	98.961.220
Jersey	2.162.124.114
06 Ham petrol ve doğal gaz çıkarımı	2.161.624.114
49 Kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı	500.000
Malta	2.031.635.838
64.2 Holding şirketlerinin faaliyetleri	1.834.082.048
64.1 Parasal aracı kuruluşların faaliyetleri	126.077.470
50 Su yolu taşımacılığı	71.476.320
Amerika Birleşik Devletleri	1.929.456.861
64.3 Trustlar fonlar ve benzeri mali varlıklar	704.919.706
64.2 Holding şirketlerinin faaliyetleri	622.678.964
24 Ana metal sanayii	601.858.191

Cezayir	1.827.576.176
24 Ana metal sanayii	1.709.040.800
17 Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	66.474.771
41 Bina inşaatı	52.060.605
Avusturya	1.714.296.335
64.1 Parasal aracı kuruluşların faaliyetleri	1.713.104.113
46 Toptan ticaret (Motorlu kara taşıtları ve motosikletler hariç)	606.323
68 Gayrimenkul faaliyetleri	585.899
Rusya	1.091.057.823
64.1 Parasal aracı kuruluşların faaliyetleri	556.661.059
47 Perakende ticaret (Motorlu kara taşıtları ve motosikletler hariç)	291.376.317
16 Ağaç ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz saman ve benzeri malzemelerden örülerek yapılan eşyaların imalatı	243.020.447
Kazakistan	668.981.543
42 Bina dışı yapıların inşaatı	337.089.740
52 Taşımacılık için depolama ve destekleyici faaliyetler	169.543.787
64.1 Parasal aracı kuruluşların faaliyetleri	162.348.016
Genel Toplam	41.198.785.420

C) YURTDIŞI YATIRIMLARIN SEKTÖRLERE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

1- YURTDIŞI YATIRIMLARIN SEKTÖREL DAĞILIMI

Türkiye’de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin gerçekleştirdikleri yurtdışı yatırımlarda finans ve sigorta faaliyetleri %67,5’lik payla ilk sırada yer almaktadır. Söz konusu faaliyetlerin en ağırlıklı bölümünü ise holding şirketlerinin faaliyetleri teşkil etmektedir.

TABLO 10. YURTDIŞI YATIRIMLARIN SEKTÖREL DAĞILIMI

Sektörler	Yatırım Sayısı	Sermaye Pozisyonu (\$)
K. Finans ve Sigorta Faaliyetleri	333	39.107.137.190
H. Ulaştırma ve Depolama	174	2.670.203.238
CJ. Ana Metal Sanayii ve Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı (Makine Teçhizat Hariç)	54	2.636.473.545
G. Toptan ve Perakende Ticaret	468	2.599.103.126
B. Madencilik ve Taş Ocakçılığı	45	2.461.206.334
CG. Kimyasalların Kimyasal Ürünlerin ve Temel Eczacılık Ürünleri ile Malzemelerinin İmalatı	31	1.223.078.759
CA. Gıda İçecek ve Tütün Ürünleri İmalatı	34	1.139.620.226
L. Gayrimenkul Faaliyetleri	82	861.393.259
CB. Tekstil ve Giyim Eşyaları İmalatı	80	849.298.928
F. İnşaat	145	664.739.591
D. Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım	82	509.768.576
J. Bilgi ve İletişim	109	490.060.766
CH. Kauçuk ve Plastik Ürünleri İmalatı	44	420.490.282
S. Diğer Hizmet Faaliyetleri	105	418.870.031
Q. İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	32	388.243.948
CD. Ağaç ve Ağaç Ürünleri İmalatı	5	309.428.723
CL. Bilgisayarların, Elektrik-Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı	54	272.290.860
I. Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	40	245.002.564
CE. Kağıt ve Kağıt Ürünleri İmalatı ve Kayıtlı Medyanın Basılması ve Çoğaltılması	14	233.077.196
R. Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlenme ve Spor	6	99.167.895
N. İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	38	67.628.761
CM. Ulaşım Araçları İmalatı	22	60.801.481
CI. Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	10	57.968.430
CN. Mobilya İmalatı ve Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer İmalat Sanayii	46	48.896.153
M. Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	38	32.971.221
CC. Deri ve İlgili Ürünlerin İmalatı	3	30.345.376
E. Su Temini, Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	10	13.582.681
P. Eğitim	21	12.972.862
A. Tarım Ormancılık ve Balıkçılık	14	8.002.213
CK. Makina ve Teçhizat (Başka Yerde Sınıflandırılmamış) İmalatı	11	2.621.383
Genel Toplam	2.146	57.934.445.597

Özellikle Hollanda, Lüksemburg, Malta ve İrlanda’da kurulan ve uluslararası faaliyet gösteren firmaların para trafiğini kolaylıkla yapmalarına imkân tanıyan “özel amaçlı işletmeler”, Türk yatırımcılarınca da yoğun biçimde kullanılmaktadır.

Finans ve sigorta faaliyetlerini %4,61’lik payla ulaştırma ve depolama, % 4,55’lik payla ana metal sanayii, % 4,5’lik payla toptan ve perakende ticaret, % 4,3’lük payla madencilik ve taş ocakçılığı, % 2,1’lik payla kimya sanayii, % 1,97’lik gıda içecek ve tütün ürünleri imalatı ve % 1,5’lik payla gayrimenkul faaliyetleri izlemektedir.

2- BAŞLICA YATIRIM SEKTÖRLERİNİN BÖLGELERE GÖRE DAĞILIMI

TABLO 11. İLK 10 SEKTÖRDE BAŞLICA BÖLGELER

Sektör / Bölge	Seçilmiş Sektörlerin Sermaye Pozisyonu (\$)
K. Finans ve Sigorta Faaliyetleri	39.096.657.277
AB 27	30.025.804.759
Diğer Asya Ülkeleri	255.368.930
Diğer Avrupa Ülkeleri	6.518.246.200
Kuzey Amerika	1.422.406.528
Yakın ve Orta Doğu Asya Ülkeleri	874.830.861
H. Ulaştırma ve Depolama	2.660.687.696
AB 27	1.495.007.909
Diğer Afrika Ülkeleri	61.522.828
Diğer Asya Ülkeleri	242.958.821
Orta Amerika ve Karayipler	766.199.362
Yakın ve Orta Doğu Asya Ülkeleri	94.998.776
CJ. Ana Metal Sanayii ve Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı (Makine Teçhizat Hariç)	2.620.472.859
AB 27	98.614.842
Diğer Asya Ülkeleri	72.407.831
Diğer Avrupa Ülkeleri	134.753.845
Kuzey Afrika	1.709.040.800
Kuzey Amerika	605.655.540
G. Toptan ve Perakende Ticaret	2.528.905.191
AB 27	250.779.814
Diğer Asya Ülkeleri	543.991.977
Diğer Avrupa Ülkeleri	1.352.880.224
Kuzey Afrika	180.657.355
Yakın ve Orta Doğu Asya Ülkeleri	200.595.822
B. Madencilik ve Taş Ocakçılığı	2.461.693.590
AB 27	46.427.390
Diğer Asya Ülkeleri	9.714.506
Diğer Avrupa Ülkeleri	2.193.627.200
Güney Amerika	79.793.633

Yakın ve Orta Doğu Asya Ülkeleri	132.130.862
CG. Kimyasalların Kimyasal Ürünlerin ve Temel Eczacılık Ürünleri ile Malzemelerinin İmalatı	1.217.467.244
AB 27	86.971.221
Diğer Asya Ülkeleri	880.902.128
Diğer Avrupa Ülkeleri	27.022.410
Kuzey Afrika	44.057.462
Yakın ve Orta Doğu Asya Ülkeleri	178.514.023
CA. Gıda İçecek ve Tütün Ürünleri İmalatı	1.167.663.548
AB 27	837.205.698
Diğer Asya Ülkeleri	267.880.866
Güney Amerika	816.979
Kuzey Amerika	2.438.165
Yakın ve Orta Doğu Asya Ülkeleri	59.321.840
L. Gayrimenkul Faaliyetleri	861.329.076
AB 27	135.938.299
Diğer Asya Ülkeleri	8.534.326
Diğer Avrupa Ülkeleri	240.338.086
Kuzey Amerika	469.902.408
Orta Amerika ve Karayipler	6.615.957
CB. Tekstil ve Giyim Eşyaları İmalatı	788.176.882
AB 27	106.841.981
Diğer Asya Ülkeleri	178.513.785
Kuzey Afrika	161.163.628
Kuzey Amerika	279.708.476
Yakın ve Orta Doğu Asya Ülkeleri	61.949.012
F. İnşaat	625.782.110
AB 27	34.088.193
Diğer Afrika Ülkeleri	42.474.089
Diğer Asya Ülkeleri	388.149.179
Kuzey Afrika	59.449.734
Yakın ve Orta Doğu Asya Ülkeleri	101.620.914
Genel Toplam	54.028.835.473

**T.C. TİCARET
BAKANLIĞI**

Uluslararası Hizmet Ticareti Genel Müdürlüğü
Ankara, Haziran 2024

Bu çalışmada yer alan bilgiler herhangi bir resmi istatistik niteliğini haiz değildir.